

Ingliz Tilini O'rganishda Muhitning Ahamiyati

Zulfizar Qo'chqorova

Farg'ona davlat universiteti Ingliz tili va adabiyoti fakulteti o'qituvchisi

Jo'raboyeva Dilnavoz

Farg'ona davlat universiteti ingliz tili va adabiyoti fakulteti 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Ingliz tili o'rganuvchilari uchun ingliz muhiti juda muhimdir, chunki bu muhit tilni haqiqiy tarzda o'rganishda va uningdan foydalanishda katta rol o'ynaydi. Ingliz tili muhitida bo'lish til bilan bog'liq jabhalar haqida chuqur tushuncha olish uchun imkoniyatlar yaratadi. Bu maqolaning tub mohiyatida Ingliz muhitining til o'rganishga ta'sirini tekshirish orqali bu uning afzalliklarini tahlil qilish va samarali til o'rganish strategiyalarini ta'kidlash yotadi.

Kalit so'zlar: so'z boyligi, grammatik qoidalar, iboralar, immersiya, onlayn til kurslari, podkastlar, video darsliklar, audiovizual vositalar, interaktiv resurslar, turli aksentlar, "Duolingo".

Bugungi rivojlanib borayotgan dunyoda til o'rganish muhim vazifalardan biriga aylandi. Chunki til bilish faqatgina inson rivoji uchun emas balki xalq va dunyo ravnaqiga katta hissa qo'shadi. Bu turli madaniyatlarni tushunish va global aloqalarni o'rnatish uchun eshikdir. Ayniqsa dunyo tillaridan biri bo'lgan ingliz tiliga talab yildan yilga oshishini hisobga oladigan bo'lsak qariyb 20-30 yildan so'ng deyarli yer aholasining 80-90 foizi ingliz tilida ikkinchi til sifatida muloqot qila oladi. Til o'rganuvchilar ahamiyat qaratishi kerak bo'lgan bir necha jihatlar mavjud. Misol uchun so'z boyligi, grammatik qoidalar, tilning maxsus iboralari va hokazo. Ingliz tilining boy bo'lgan kommunikatsiya va tijoratning xalqaro tili sifatida faollik ko'rsatadi. Ingliz tilini sayyora, texnologiya va akademiyaning tili sifatida, global bilim tarmoqlariga kirish va ularning hissa qo'shilishi uchun mutlaqiy ko'tarilish talab etilishiga hisoblanadi. Ingliz tilini bosqichli ravishda o'rganish, insonning ishga joylashuv va karyera rivojlanishiga imkoniyatlarini yanada ko'taradi. Asosiy tili ingliz tili bo'lgan insonlar tomonidan uzatilgan muhokamalar va suhbatlarda ishtirok etish, talabalarning tushunchlari, lug'at va savod-xususiyatlari bo'yicha rivojlanishiga yordam beradi.

Insonlarning tilni o'rganishlari muhitlari ularning til rivojlanish uchun ahamiyatli. Tadqiqotlar Ingliz tilini xorijiy til sifatida o'rganishda muhim ahamiyatga ega bo'lishini ko'rsatadi. Krashen(1985) taqriziga ko'ra, Ingliz tilida so'zlashuvchi do'stlar, o'qituvchilar va asl manbalarga ega bo'lish o'rganuvchilarni tinglash, so'zlashish, o'qib chiqish ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, Ingliz tilini gapiruvchi muhitda ega bo'lish madaniy tushunchani rivojlantirishni oshiradi va o'rganishni immersiya orqali olib borishga yordam beradi. Bunday muhit o'rganuvchilar uchun amaliy hayotda til ko'nikmalarini mashq qilishga imkoniyatlar yaratadi va umumiy til bilimlarini yanada mustahkamlab beradi. Ingliz muhitida ro'y beradigan haqiqiy hayotiy hodisalar o'rganuvchilarga madaniy tushuncha va pragmatik ko'nikmalar olishlari uchun imkoniyatlar yaratadi. Bundan tashqari, Ingliz tilini gapiruvchi mamlakatlar, har kuni birgalikda do'kon, ovqatlanish va turli madaniy faoliyatlar qatnashish kabi kundalik muloqotlar orqali til mashq qilish imkoniyatlarini taqdim etadi. Ingliz tilini gapiruvchi mamlakatda yashash yoki o'qishning

afzalliklari, o'zlashtiruvchilar uchun til bilimlarini oshirishni istaganlar uchun qadrlangan hisoblanadi. Doimiy ravishda Ingliz tilini qo'llash o'rganuvchilarning suhbatlashish, kitob o'qish yoki televizor dasturlarini ko'rish orqali, fluensiyani va bilim darajasini rivojlantirishiga yordam beradi(Richards va Rodgers, 2001). Misol tariqasida yosh ya'ni endi tili chiqish arafasidagi chaqaloq , agar uning gapirishni o'rganishi davomida ota-onasi yoki atrofidagi insonlar qaysi tildan foydalansa unda shu tilga ko'nikma hosil bo'ladi. Huddi shunday til o'rganuvchilar ham tilni mukammal o'rganish uchun muhitning foydalari katta. Yana bir misol Daniel Defoeing "Robinzon Kruzo" deb nomlanuvchi romanining qahramoni Jumavoy . Orolidagi yovvoyi qabiladan bo'lgan Jumavoy tez orada Robinzondan uning tilini o'rganadi. Bu ham muhitning ahamiyatligining yaqqol dalilidir.

Media va texnologiya yordamida faol Ingliz tilini o'rganish so'nggi yillarda juda rivojlanib kelgan. Internet va yangi texnologiyalar yaratilishi bilan o'rganuvchilar tilni o'rganishga yordam beradigan ko'plab vositalarga ega bo'ldilar. Onlayn til kurslari, til o'rganish dasturlari, podkastlar va video darsliklar o'rganuvchilar uchun ommabop vositalarga aylandi(Lee,2018). Ingliz tili media bilan bog'langan, mazkur tadqiqotlar , televizion dasturlari va filmlar kabi, insonlarning lug'at boyligi rivojlanishiga, tushuncha hosil bo'lishiga va nutqni yaxshilash ko'nikmalariga ta'sir ko'rsatadi. Kinofilmlar, TV dasturlari va ko'rsatuvlar ko'rish til o'rganishni rivojlantirishning samarali usullaridan biridir.Smith(2018) fikriga ko'ra, Audiovizual vositalar o'rganuvchilarga asl til xususiyatlarini va tabiiy muloqotlar bilan tanishishlarini taqdim qiladi,ularning lug'atlarini boyitadi va eshitish qobiliyatlari rivojlanadilar. Ingliz podkastlarni eshitish o'rganuvchilarga tabiiy so'zlashishni va turli aksentlarni o'rganishga imkon beradi(Makoni, 2020). Asosan, asl til xususiyatlariga doimiy ravishda ega bo'lish yordamida, talabalar eshitish qobiliyatlarini yaxshilab olishlari va turli iboralar va lug'at mohiyatini yanada tushunishlariga ega bo'lishlari mumkin. Onlayn platformalar va til o'rganish dasturlari o'rganuvchilarga interaktiv resurslar, asl materiallar va amaliy mashq imkoniyatini taqdim etadi. Onlayn resurslar va til o'rganish platformalari o'rganuvchilarning til bilimlarini olish uslubini o'zgartirdi . Ular o'rganuvchilarga tahsil olish, yozish, eshitish va suhbat qilish imkoniyatlarini taqdim qiladigan interaktiv vositalar va materiallardan foydalanishga imkon beradilar. Masalan, mashhur til o'rganish dasturi Duolingo, har xil darajada daraja bilan moslashtirilgan to'liq darslar va mashq qilish imkoniyatlarini taqdim etadi (Duolingo, n.d.). Qo'shimcha ravishda, til forumlar va video darsliklar kabi onlayn resurslardan foydalanish o'rganuvchilarning boshqa tillar bilan muloqot qurishlariga, asl til o'rganish materiallariga murojaat qilishlari uchun imkoniyat yaratib beradi, tilni immersiya o'rganish tajribasini kengaytiradi.

Uyda yoki sinfda ingliz tilida so'zlashadigan muhit yaratish til o'rganishni sezilarli darajada yaxshilaydi. O'quvchilarni ingliz tilida so'zlashadigan shaxslar va resurslar bilan o'rab olish orqali ular o'zlarining til qobiliyatlarini mashq qilish va rivojlantirish uchun ko'proq imkoniyatlarga ega bo'ladilar. Til maqsadlari va vazifalarini belgilash tilni samarali o'rganishni osonlashtirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Mitchess va Myles tadqiqotlarini shuni ko'rstadiki , aniq belgilangan til maqsadlariga ega bo'lish o'quvchilarga kerakli malaka darajasini aniqlashga va til o'rganish yo'lida yo'nalish hissini rivojlantirishga yordam beradi. Ingliz tilidagi suhbatlar va munozaralarda qatnashish til o'rganishning muhim jihatidir. Suhbatlar va muhokamalar o'quvchilarga turli nuqtai nazarlarni o'rganish, g'oyalarni tanqidiy tahlil qilish va o'z fikrlarini samarali ifoda etish imkoniyatini beradi. Bunday faoliyat bilan shug'ullanish faol o'rganishni ta'minlaydigan va til rivojlanishiga yordam beradigan kommunikativ muhitni yaratadi (Bardovi-Harlig, 2006). Ingliz tili kabi xorijiy tilda ishonch va ravonlikni mustahkamlash muntazam mashq qilishni talab qiladi. Ingliz tilida so'zlashadigan muhitda muntazam suhbatlar va mashg'ulotlar bilan shug'ullanish orqali o'quvchilar o'zlarining ravonligini oshirishlari va samarali muloqot qilish uchun zarur bo'lgan ishonchni qozonishlari mumkin. Bundan tashqari,Yoshida va Murphey(2020) ingliz tilidagi muhit o'quvchilarda motivatsiya uyg'otadi va hayajon tuyg'usini yoqotishga yordam beradi, chunki ular o'zlarining kundalik hayotida tilning amaliyligi va dolzarbligiga guvoh bo'lishlari mumkin.

Til o'rganishda muhitning ahamiyati katta rol o'ynaydi, ammo uning ba'zi kamchiliklari ham yo'q emas. Ingliz tilini gapiruvchi muhitida duch kelayotgan muammolari, til o'rganishga katta ta'sir

etishi mumkin. Ilk muhim muammo - o'rganuvchilar lug'atlar va iboralardan foydalanish. Bu xorijiy til sifatida ingliz tilidan foydalanuvchilar uchun suhbatni kuzatishda va ayrim iboralarning ma'nolarini to'liq tushunishlarida qiyinchilik yaratishi mumkin. Yana bir muhim muammolardan biri -asosiy tili ingliz tili bo'lgan odamlarning gapirish tezligi muammosi, ularning gapini tezlik bilan gapirishi o'rganuvchilar uchun tashvish va qo'rqish yaratishi mumkin. Bundan tashqari, xatolarni qilishdan qo'rqish muammosi til o'rganishda kuzatilishi mumkin(Linn,2000)

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ingliz tilidagi muhit tilni o'zlashtirishda muhim rol o'ynaydi. Ingliz tilida so'zlashuvchi jamoaga kirish o'quvchilarga tilni real hayotda o'rganish imkonini beradi, bu ularga tinglash, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini haqiqiy kontekstda rivojlantirishga imkon beradi. Til o'rganishda ingliz tili muhitining ahamiyati haqida gapiradigan bo'lsak, sinfdan tashqari til bilan tanishish til ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berishi aniq. Ingliz tilida so'zlashuvchi muhitga sho'ng'ish tinglab tushunish va gapirish qobiliyatini oshiradi. Bundan tashqari, bunday muhit o'z-o'zidan suhbatni rivojlantiradi va o'quvchilarga o'z til bilimlarini amalda qo'llash va mustahkamlash imkonini beradi. Tilni o'zlashtirish darajasini oshirishni xohlaydigan shaxslar ingliz tilida so'zlashadigan muhitda o'zlarini singdirish imkoniyatlarini faol ravishda izlashlari kerak. Suhbatlarda va tadbirlarda qatnashish, shuningdek, ingliz tilida so'zlashuvchilar bilan munosabatlarni o'rnatish orqali odamlar darhol fikr-mulohazalarni olishlari, tilni chuqurroq tushunishlari va umumiy til ko'nikmalarini yaxshilashlari mumkin. Umuman olganda, ingliz tilida so'zlashadigan muhitga kirish imkoniyatini izlash tilni o'zlashtirish va malakasini oshirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Lourdes Alvarez-Ortiz. 'Teaching to Strengths.' Supporting Students Living with Trauma, Violence, and Chronic Stress, Debbie Zacarian, ASCD, 9/20/2017
2. Edward Trimnell. 'Why You Need a Foreign Language & how to Learn One.' Beechmont Crest Pub., 1/1/2005
3. Edith Calderon. 'Social Media Websites' Influence on Second Language Acquisition Among High School English Language Learners.' California State University, Stanislaus, 1/1/2012
4. Truly Almendo Pasaribu. 'Technology For English Language Learning.' Mega Wulandari, Sanata Dharma University Press, 5/1/2022
5. Terence Odlin. 'Studies of Fossilization in Second Language Acquisition.' Zhaohong Han, Multilingual Matters, 1/1/2006
6. John B. Webb. 'Teaching Heritage Language Learners.' Voices from the Classroom, ACTFL, 1/1/2000
7. David Crystal. 'English as a Global Language.' Cambridge University Press, 3/29/2012